

تاثیر استفاده از روش های تقویت حافظه و توالی دیداری برای بهبود اختلال نوشتن و

املا دانش آموز پایه چهارم

فاطمه دادرس

دانشجوی ارشد روانشناسی تربیتی

سعیده دادرس

دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی

فاطمه خضوعی

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی

معصومه زارع شهامتی

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی

سیده الهه حجتی

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی

چکیده

نوشتن مجموعه‌ای از مهارت‌هاست که هر کدام در قسمت جداگانه‌ای از مغز فعالیت دارد. این مجموعه شامل توانایی‌های دیداری، شنیداری و حرکتی، پردازش اطلاعات می‌باشند. لذا شکل گیری فرایند نوشتن مستلزم به کارگیری هماهنگ توانایی‌های مغز است. امروزه بسیاری از والدین و معلمان با انواع اختلالات دیکته نویسی دانش آموزان مواجه هستند که این اختلالات نوشتاری موجب عدم کسب مهارت نوشتن می‌شود که بسیاری از دانش آموزان را در همان سال اول مدرسه از درس خواندن باز می‌دارد و یا در سال های بعد مانعی برای یادگیری سایر دروس نیز می‌شود. طرح پژوهش توصیفی و از نوع اقدام پژوهی است. از روش های مشاهده، یادداشت برداری و گفت و گو برای جمع آوری اطلاعات استفاده شده است این طرح با هدف بررسی و درمان اختلال املا نویسی دانش آموز پایه چهارم به نام امیرعلی در سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ در دبستان نادر اصغری، ناحیه یک اردبیل تهیه شده است. یافتن روش های موثر برای بهبود اختلال املا نویسی و اجرای آن توسط آموزگار و مشارکت و همکاری ۳ نفر از معلمان باتجربه و همچنین والدین دانش آموز صورت گرفت که در نهایت وضعیت املا نویسی دانش آموز مذکور بهبود یافته و پیشرفت قابل توجه مشاهده گردید .

واژگان کلیدی: اختلال نوشتن، پایه چهارم، معلم، املا، تقویت حافظه

مقدمه

بر اساس تعریف چهارمین راهنمای آماری تشخیصی اختلالات روانی، اختلالات یادگیری زمانی تشخیص داده میشوند که پیشرفت در آزمونهای استاندارد شده برای خواندن، ریاضیات و بیان نوشتاری به طور قابل ملاحظه ای زیر حد انتظار بر حسب سن، تحصیلات و سطح هوشی باشد. مشخصه اصلی اختلال در بیان نوشتاری این است که مهارتهای نوشتاری با سن تقویمی، هوش و تحصیلات متناسب با سن فرد هماهنگی ندارد. اشکالات در بیان نوشتاری به طور زیاد بر پیشرفت تحصیلی یا فعالیت های روزمره که نیاز به مهارتهای نوشتاری دارند تأثیر می گذارد (انجمن روان پزشکی آمریکا، ۲۰۰۰) سلسله مراتب نوشتن به لحاظ پیچیدگی شامل: الف- رونویسی، ب- دیکته نویسی و ج- انشانویسی است. کودکان دارای اختلالات یادگیری در بیان نوشتاری ممکن است در هر سه مورد با دشواریهایی روبرو باشند (کریمی، ۱۳۸۹). شیوع اختلالات بیان نوشتاری در حد ۳ تا ۱۰ درصد کودکان سنین مدرسه تخمین زده میشود و شواهدی وجود دارد که کودکان دارای این اختلال از خانواده هایی هستند که در آن سابقه ی این اختلال وجود داشته است (کاپلان و سادوک، ۱۹۹۱) طی یک مطالعه میزان شیوع اختلالات بیان نوشتاری در دانش آموزان پایه های دوم و سوم دبستانهای تهران را ۶ درصد اعلام نمودند (آقابابایی، ملک پور و عابدی، ۱۳۹۰)

اختلالات یادگیری املا یکی از اختلالات بیان نوشتاری است. در زبان فارسی، درجی کردن هجاها و حروف، بی قاعدگی هایی وجود دارد که برای دانش آموزان و به خصوص دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری دشواریهایی را ایجاد می کند مثلاً حروف هم صدا ولی با شکل متفاوت (مثل س، ص، ث، یا ز ذ ض ظ و همین طور حروف غیر ملفوظ نظیر حرف(ه) در انتهای کلمه ی خانه لانه یا حرف (و) در واژه هایی مانند خواهر خواب، خواندن و غیره(کریمی، ۱۳۸۹). طی مطالعه (زندى نعمت زاده سمایی و نبی فر، ۱۳۸۵) به بررسی و توصیف خطاهای املايي دانش آموزان پایه ی دوم دبستان پرداختند. نتایج نشان داد که بیشترین خطاهای املايي آزمودنیها، زبان شناختی و ناشی از مشکلات نظام نوشتاری زبان فارسی است. دانش آموزان علاوه بر حافظه ی بصری، از اطلاعات زبانی نیز سود میبرند و پردازش صورت های املايي که با به کارگیری اطلاعات زبانی تولید می شوند، برای آنها آسان تر از صورتهایی است که با اطلاعات غیر زبانی (بصری) تولید میشوند. املاء و فارسی زیربنای سایر دروس هستند. برای مثال اگر دانش آموزی ریاضی را درست نفهمد دلیل آن همیشه، ندانستن ریاضی نیست. گاهی اوقات شاگرد موضوع را نمی تواند درست بخواند و یا نمی تواند درست بنویسد بنابراین نمره نمی آورد. و این امر باعث شکست دانش آموز در زمینه ی تحصیلی او شده و اعتماد به نفس او را پایین می آورد. از نظر (سایسکی، ۲۰۱۱) در آموزش املا به کودکان دارای اختلالات یادگیری املا، باید راهبردهای خاص به آنها آموزش داد تا نگهداری و یادآوری اطلاعات از حافظه ی بلند مدت بهبود یابد. از طرف دیگر یکی از مشکلات رایج این کودکان مشکلات مربوط به توجه است. کودکان دارای اختلالات یادگیری در تمرکز توجه به محرک های آموزشی دارای اشکال هستند. در اینجا به بررسی مشکلات املايي دانش آموزم زهرا و راه حل های پیشنهادی خواهیم پرداخت.

توصیف وضعیت موجود و بیان مسئله

در شرایط کرونایی و آموزش مجازی ناگزیر بودیم آموزش را از راه دور انجام دهیم. پس از مدتی با حضور در کلاسهای شاد و بررسی تکالیف و عملکرد دانش آموزان دریافتم، یکی از دانش آموزان در نوشتن املا هم سطح با دانش آموزان دیگر نیست. حتی تایپ هایی هم که در کلاس شاد انجام می داد، دارای غلط املايي بود برای انجام تکالیف نوشتنی، از خود علاقه ای نشان نمی داد و هرچند روز یکبار تکالیف را برای بررسی ارسال میکرد که این تکالیف هم به موقع ارسال نمیشد. امیر علی دانش آموز ۱۱ ساله کلاس چهارم بود که یک خواهر بزرگتر از خودش داشت که تکالیفش رو به جای او انجام میداد که حتی علی رغم تذکر های فراوان و تاکید برای تمرین در منزل عملاً هیچ اتفاق مثبتی رخ نمیداد. با مصاحبه کوتاهی که از او انجام دادم، دریافتم حروف الفبایی را می شناخت و قادر به ترکیب آنها بود همچنین از نظر چشمی هم سالم بود. در چند جلسه حضوری نیز مشاهده کردیم با وجود علاقه به درس املا قادر به نوشتن و به یاد آوری کلمات نیست بنابراین به این فکر افتادیم که چگونه می توانیم او را به درس املا علاقمندتر سازیم و وضعیت او را بهبود بخشیم.

املاء کلمه ای عربی و دارای معانی گوناگون از قبیل: پر کردن، بر سر جمع سخن گفتن و تقریر است. دیکته کلمه ای است فرانسوی به معنای مطلبی که کسی املاء کند و دیگری بنویسد. واژه ی دیکتاتور هم فرانسوی از همین کلمه است و به معنای فرما نروایی است که با قدرت و زور حکومت افکار و عقاید خود را بر جامعه تحمیل کند (مرادی، ۱۳۸۷).

اصطلاح اختلال املاء، برای کودکانی که با وجود هوش طبیعی که دارند، بسیار بد می نویسند بکار برده می شود. (سیف نراقی و نادری، ۱۳۹۴). قرینه یا وارونه نویسی، مشکل در تمیز دیداری، ناکافی بودن دقت، ضعف حافظه توالی دیداری، ناکافی بودن حساسیت شنیداری و مشکلاتی در روش تدریس از جمله اختلالات در نوشتن هستند. نوشتن به دلیل اینکه برای کودکان یک فعالیت انتزاعی است لذا یک کار دشوار و سخت به حساب می آید. فعالیت نوشتن با مهارت هایی از قبیل توانایی نگهداری موضوع به صورت کلمه، ترسیم گرافیکی شکل حروف و کلمات، به کار گیری صحیح ابزار نوشتن و داشتن حافظه دیداری و کار آمد ارتباط دارد. همان قدر که مهم است تا افراد بتوانند با زبان شفاهی با دیگران ارتباط برقرار کنند، به همان اندازه نیز مهم است که بتوانند با نوشتن نیز ارتباط برقرار کنند (کریمی و علیزاده، ۱۳۹۱). از آنجایی که دیکته یکی از مهمترین مواد درسی دانش آموزان محسوب می شود، که آن نیز به علت مهم بودن مهارت های نوشتاری است، با توجه به اهمیت موضوع سعی کردم دقت و تعمق بیشتری در درس املاء دانش آموزان داشته باشم. بنابراین مشکل این دانش آموز فکرم را خیلی مشغول کرد. از این رو سعی کردیم برای حل این مشکل راه حلهایی پیدا کنیم تا شاید بتوان با به کار گرفتن این شیوه ها به کودکانی که به علت ضعف در دیکته به آنها برچسب کم توان ذهنی، تنبلی، حواس پرتی، عقب مانده زده می شود کمک کرد.

پیشینه پژوهش

(اسکندری، روشن قیاس و جوانمرد، ۱۳۹۴) در تحقیق خود مهمترین دلایل ضعف دانش آموزان در دیکته و املا را مربوط به ضعف عملکرد آنها در حافظه شنیداری و دیداری دانسته اند؛ (طالبی و سرفینی، ۱۳۹۴) نیز عوامل ضعف در دیکته نویسی را ناشی از ضعف در حافظه دیداری، عدم دقت و توجه و مشکلات آموزشی بیان نموده اند و برای حل این مشکل از روشهای تقویت حافظه دیداری و شنیداری، پرورش دقت، تشویق و دادن تکالیف متنوع و هدفمند استفاده نموده اند. همچنین نتایج پژوهش (سلیمانی شبیلو و میر نسب، ۱۳۹۷) در پژوهش مروری بر روشهای درمان اختلال یادگیری خاص دیکته نویسی نشان داد که روشهای درمان استفاده شده را می توان در پنج طبقه دسته بندی کرد. این روشها شامل فرآیند و تکلیف، حسی و حرکتی، بازیهای آموزشی شناختی و رفتاری و چندرسانه ای است که یافته ها نشان داد که همه روشهای مداخله این پژوهشها در کاهش و بهبود عملکرد املا دانش آموزان با ناتوانی های یادگیری املا موثر بوده است و استفاده درست از این روش ها می تواند کمک زیادی در بهبود یادگیری املا داشته باشد. در پژوهشی دیگر تحت عنوان اختلال املا و شیوه های درمان آن توسط (سواری، ۱۳۸۷) برای درمان اختلال املا از روش های مداخله های پزشکی دارویی و مداخله های روان شناختی و تربیتی و راهبردهای آموزشی استفاده می شود. همچنین برای تشخیص اختلال املا از آزمونهای معتبر هوشی نیز استفاده می شود؛ البته آزمون ها باید به دور از نژاد، فرهنگ و یا تمایز جنسی باشد (فیگورا و نیوسام، ۲۰۰۶، ۲). نتایج پژوهش (عمادی و محقق، ۱۳۹۴) در بررسی تاثیر نرم افزارهای آموزشی دیکته در رفع اختلال دیکته نویسی دانش آموزان در مراکز درمان اختلال یادگیری نشان داد مداخلات آموزشی مبتنی بر رایانه بر عملکرد یادگیری دانش آموزان با ناتوانی یادگیری موثر بود که می توان با این شیوه آموزشی مشکلات دیکته نویسی را حل نمود. همچنین تحلیل داده های (حیاتی و سلیمی، ۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان تاثیر تقویت حافظه دیداری بر کاهش شدت اختلال در دانش آموزان ابتدایی دارای اختلالات یادگیری نوشتاری نشان داد که تقویت حافظه دیداری بر شدت اختلال یادگیری شدت اختلال نوشتن و حافظه دیداری تاثیر معناداری دارد. با توجه به یافته ها میتوان نتیجه گرفت که تقویت حافظه دیداری می تواند به عنوان یک تکنیک بر اختلال یادگیری نوشتاری موثر واقع شود.

۱. گردآوری اطلاعات برای تعیین وضعیت موجود (شواهد نوع اول)

جهت تبیین دقیق مسئله نیاز به اطلاعات بیشتر و دقیق تر می باشد که می بایست به طریق علمی و با رعایت ویژگیهای جمع آوری اطلاعات اقدام نمود. بنابراین با توجه به ماهیت مسئله لازم بود از روش های مختلف جمع آوری اطلاعات استفاده شود که روش های بکار گرفته شده در این اقدام پژوهی عبارتند از:

الف) مصاحبه

ب) مشاهده

د) مطالعه ی کتابخانه ای

ه) استفاده از نظرات همکاران و همفکری

من همیشه در طی روزهایی که کلاس به صورت حضوری برگزار میشد و گاهی استراحت مدرسه با او کار می کردم و در پی یافتن راهکارهای مختلف و اجرای آنها برای رفع اختلال دیکته نویسی و دیگر دروس او بودم. مشکل دیگر او عدم دقت و تمرکز حواسش بود. مطالبی را که یاد می گرفت، ناپایدار بود و زود فراموش می کرد. زود خسته می شد و نمی توانست مانند دیگر بچه ها آزمون درسی را با دیگر دوستان و همکلاسیها و در زمان مقرر بدهد. به همین سبب باز در پی پیدا کردن راهکارهایی شدم تا این مشکل را هر چه زودتر بتوانم به حداقل برسانم. به همین سبب سعی کردم از روشها و نقطه نظرات مختلف استفاده کنم. از دیگر راهکارهایی که انجام دادم با همکاران مجرب در این باره صحبت کرده و نظرات آنها را جویا شدم پوشه کار امیرعلی را با هم بررسی کردیم که در آن وضعیت توصیفی درس دیکته نسبت به سایر همکلاسی هایش را نیز بررسی نمودیم که نسبت به سایر همکلاسیها نیاز به تلاش بیشتری داشت. در مدرسه نیز با والدینش صحبت کردیم و آنها علت مشکل در املاي او را در پایه ضعیف او می دیدند و البته لازم به ذکر است که این دانش آموز چون تمرکز کافی نداشت، باید حساسیت بیشتری در فرآیند یادگیری نسبت به او خرج می دادیم. با کنکاش اشتباه های دیکته و املا و فراوانی آن توانستیم علت اصلی ضعف دیکته نویسی را پیدادر اولین قدم برای جمع آوری اطلاعات، غلط های دیکته دانش آموز را یادداشت کرده و تجزیه و تحلیل کردیم. تا دریابیم با توجه به اینکه فراوانی غلط دیکته دانش آموز به کدام یک از انواع غلط ها مربوط می شود، برای درمان آن یک برنامه طراحی کنیم. همچنین با مادر دانش آموز، درباره او صحبت کردیم و فعالیت های او را در گروه درسی شاد زیر نظر گرفتیم تا شناخت بیشتری از وضعیت او پیدا کنیم.

خرده فعالیت های پیشنهادی

__ روش چند حسی فرنال (تعقیب حسی) (سیف نراقی و نادری، ۱۳۸۴)

این روش باعث تقویت جمله سازی و داستان نویسی در دانش آموز شده و قوه خیال وی تقویت شده و دایره واژگانی او افزایش میابد.

- از بین بردن موقعیت های استرس زا برای امیرعلی در محیط شاد و کلاس حضوری

دلایل: باتوجه به نبود تمرکز و استرس بالای دانش آموز محیطی کاملاً دوستانه و بدون سرزنش فراهم می آوریم.

- دو تصویر که مشابه هم هستند اما در يك يا چند مورد جزيي با هم اختلاف دارند به اونها نشان داده و از وي خواسته شود تا تفاوت هاي بين دو تصویر را پیدا کند.

دلایل: باتوجه به افزایش قدرت دقت و توجه دانش آموز قبول میشود.

-کارت های مقوایی را گرفته روي هر کدام يك کلمه نوشته که حرف يا نقطه و يا دندان کم يا اضافي داشته باشد و امیرعلی نقص آن را پیدا کند....

-استفاده از رایانه برای تایپ کردن متن مورد نظر

دلایل: باتوجه به افزایش قدرت دقت و توجه دانش آموز قبول میشود.

- تصحیح کردن دیکته توسط خود دانش آموز در حضور معلم و با استفاده از کتاب و دادن نمره به کلمات صحیح به جای کلمات اشتباه او.

دلایل : با توجه به زمان محدود حضور فیزیکی امیرعلی در مدرسه و بازدهی کم این روش رد می شود.

__ یادگیری معنی لغات غلط املايي (نجفی، سراجی و شیري، ۱۳۹۶)

دلیل انتخاب: یادگرفتن معنای لغات هم باعث گسترش دایره واژگان دانش آموز شده و هم شکل صحیح املائی کلمه را به خوبی به خاطر می سپارد. همچنین دانش آموز هنگام نوشتن املاء به مفهوم کلمات توجه کند تا از این طریق نوع صدا را تشخیص دهد.

- کامل کردن کلمات ناقص

دلایل: باتوجه به مشکلات دانش آموز در حروف چند شکل و به یاد سپادی آنها فعالیت موثر بوده و پذیرفته میشود.

- ساختن جمله با کلمات و استفاده از کلمات هم خانواده

- نشان دادن تصاویر به او برای تقویت حافظه دیداری و سوال کردن از محتوای همان تصاویر.

دلایل: باتوجه به افزایش قدرت دقت و توجه دانش آموز قبول میشود.

- استفاده از اسباب بازی های آموزشی مربوط به حافظه مثل دومینو

دلایل: موجب تقویت هماهنگی دیداری حرکتی میشود.

- به نحوه ی مداد دست گرفتن و نوشتن دانش آموز دقت شود. تمرین های روانی حرکتی (شامل چگونگی گرفتن قلم و نیمه باز نگه داشتن مشت در موقع نوشتن)

(خانزاده ۱۳۷۳)

__مسابقه نوشتن کلمات سخت درس روی مربع های رنگی و درخواست از دانش آموز برای به خاطر سپردن شکل کلمات و رنگ مربع هر کلمه و سپس بیان آن

دلایل: به دلیل مشکل دانش آموز در حافظه دیداری و ایجاد انگیزه او در قالب مسابقه در شرایط بدون استرس جهت تقویت حافظه دیداری قبول می شود.

خرده فعالیت منتخب، دلایل و مستندات آن

برای تقویت توالی حافظه دیداری امیرعلی با توجه به مشکلاتی که در کلماتی مانند دارا امثال آنها داشت از یک سری حرکات بدنی، کارتهایی که کلماتی روی آنها نوشته شده بودوبازی با جابه جایی اشیاء و... استفاده شد.

از اوخواستیم اگر در منزل به رایانه دسترسی دارد هر شب متنی را انتخاب کرده و بدون غلط با حضور اولیای خود آن متن را تایپ کند تا با استفاده از صفحه کلید حروف در ذهن او ماندگار شود. همچنین از او خواستیم که در هنگام نوشتن کلمات به مفهوم آنان نیز توجه کرده تا از این طریق اشتباهات او به حداقل برسد.

تقویت حافظه دیداری در املا به کودکان کمک می کند تا شکل حروفی را که قبلاً دیده اند؛ به سادگی به یاد آورند و در نوشتن حروف هم شکل، هم آوا و یا دارای شکل مشابه، سریع تر عمل کنند. همین موضوع به کودک در تند نویسی، درست نویسی و حتی خوش خط نویسی املا کمک می کند. با توجه به اینکه امیرعلی شکل کلمات را به خوبی به خاطر نمی آورد و در حروف هم صدا و هم مشکل داشت از مربع های رنگی برای تقویت حافظه دیداری او استفاده کردیم.

نیازها و ویژگی های مخاطبان

از آن جایی که مخاطبان ما دانش‌آموزان ابتدایی هستند و این دانش‌آموزان مدت کمی می‌توانند تمرکز داشته باشند و زود خسته می‌شوند، بنابراین باید در آموزش با آنها به این نکته توجه کرد. همچنین، در دوره ابتدایی به خصوص در پایه های پایین تر دانش آموزان بیشترین وقت خود را صرف درست نویسی به صورت تمرینهای کتاب بنویسیم و یا به صورت نوشتن املا های مختلف می‌کند، که به درست نویسی و املا دانش آموزان در این دوره باید توجه لازم و کافی شود و در همین پایه ها می‌توان مشکلات درست نویسی را شناسایی و تا حدود زیادی بر طرف کرد. برای بررسی علل افت تحصیلی دانش آموزان در درس املا ابتدا باید علل غلط نویسی دانش آموزان شناخته شود و سپس جهت رفع این علل تا حد توان کوشید.

منابع و رسانه های موردنیاز

کارت های آموزشی، مداد، کاغذ، تصاویر و وسایل کوچک و مختلف، کتاب های مختلف درسی، مربع های رنگی

اجرا

در شرایط کرونایی و آموزش مجازی در مدرسه شهید نادر اصغری، ناحیه ۱ اردبیل مشغول خدمت آموزگاری شدم. به مرور که شناخت نسبی از دانش آموزان پیدا کرده بودم در این بین متوجه مشکل امیرعلی در املا شدم. ابتدا برای ایجاد انگیزه به شکل صمیمی با او صحبت کردیم و تا حدودی فضایی همراه با نشاط و لذت ایجاد شد. همچنین از مادر امیر علی کمک گرفتیم چون بنابر شرایط کرونایی و آموزش مجازی امکان دسترسی فیزیکی من به امیرعلی محدود بود.

با بررسی املاهای امیرعلی متوجه اشتباهاتی مثل "مارد" شدم، بنابراین با مطالعات و تحقیقاتی که در این زمینه انجام دادم، در مرحله اول برای تقویت توالی دیداری در کلماتی مانند "مارد" به جای "مادر" یا کلمه ی "نوزاد" به جای "نوزاد"، فعالیت‌های زیر انجام گرفت:

از مادر امیرعلی خواستم روبروی او ایستاده و چند حرکت بدنی (مانند نمونه هایی که برایش ارسال کردم) انجام داده و از امیرعلی خواسته شود تا او همان حرکات را به ترتیب انجام دهد و این امر چندبار انجام شد و تا نتیجه خوبی گرفته شد. درگام بعدی روی یک کارت مقوایی کلماتی مانند نوزاد، دارا، سامان نوشته و به امیرعلی نشان دادیم و سپس آنها را مخفی کرده و از او خواستیم، که آن کلمات را به ترتیب بازگو کند. و سپس آن حروف کلمات را به ترتیب بنویسد. در این مرحله زمان زیادی صرف شد سعی کردیم کلمات بیشتری با امیرعلی کار کنیم تا ترتیب و توالی را خوب یاد بگیرد.

درگام بعدی تصاویری را برایش ارسال کردم و بعد از مدت زمان کوتاهی محتوای آن تصاویر را از او پرسیدیم، همچنین، با استفاده از بازی انگیزه او را به ادامه کار، افزایش دادیم. به این صورت که اشیایی را در مقابل او چیدیم و مدت زمان کوتاهی برای نگاه کردن و به خاطر سپردن ترتیب آنها به او دادیم. سپس یکی از اشیاء را جابجا کردم و از او محل جابجایی انجام شده را پرسیدم. این بازی را چند بار انجام دادیم تا از این طریق به حافظه دیداری او کمک شود.

بعد از اجرای این گام ها از بررسی املاهای زهرا متوجه این شدم که، این تمرینات فقط به حافظه توالی دیداری او کمک کرده، همچنین مادرش هم بنابر مشغله های خود همکاری اولیه را انجام نمی داد و همچنان غلط های املایی او بسیار بود. بنابراین به سراغ راه حل

بعدی رفتیم تا از این طریق مشکلات امیر علی حل شود. کلماتی را که امیر علی در آن ها مشکل داشت روی مربع های رنگی مگنتی نوشته و به تخته وایت برد چسباندیم از دانش آموز متوسط دیگر برای کمک و مسابقه استفاده کردیم. ابتدا از سطح ساده، یک مربع و یک کلمه برای شروع بازی استفاده کردیم به این صورت که کلمه مورد نظر را روی مربع رنگ قرمز نوشته و از دانش آموزان خواستیم کلمه را به خاطر بسپارند و در دفتر خود یادداشت کنند همچنین از آنها رنگ مربع کلمه ی مورد نظر را پرسیدیم که دانش آموزی که زودتر کلمه مورد نظر را به شکل صحیح مینوشت و رنگ آن را بیان میکرد یک امتیاز می گرفت به تدریج با افزایش توانمندی بچه ها در انجام این بازی سطح آن را سختتر کرده و با تعداد کلمات بیشتری انجام دادیم مشاهده کردیم به تدریج امیر علی بادقت تر شده و غلط نوشتاری اش حتی در طول بازی کاهش پیدا کرد.

همچنین به عنوان تکلیف و با همراهی مادر از او خواستیم هر شب متنی را که برایش میفرستم، بدون غلط با حضور اولیای خود آن متن را تایپ کند تا با استفاده از صفحه کلید حروف در ذهن او ماندگار شود و برای تشویق او از استیکر های فضای مجازی استفاده میکردیم. همچنین کلماتی را نوشته و صداهایی از آن کلمات را، جای خالی گذاشته و به او میدادیم تا کامل کند مثلاً کلمه تعطیلات تع-یلات.

برای تشویق هم از درگروه کلاسی شاد و کلاس های محدود حضوری از پیشرفت او تمجید میکردیم. پس از چند جلسه پیشرفت امیر علی، با توجه به کاهش غلط های املایش مشهود بود، همچنین به انجام تکالیف املائی علاقه نشان میداد و نمرات املایش نیز بهبود یافته بود.

پایز خورد:

ایجاد انگیزه در دانش آموز، تشویق های کلامی و استفاده از استیکرها در فضای مجازی، دادن جایزه به دانش آموز، ایجاد ارتباط صمیمی با دانش آموز، راهنمایی و هدایت دانش آموز

جمع آوری اطلاعات ۲

پس از اجرای راه حل ها و مشاهده املائی امیر علی و بررسی املائی او از نظر توالی دیداری و حافظه دیداری، نتایج، همگی نشان دهنده ی پیشرفت او هستند؛ از جمله:

۱. غلط های دیکته نویسی او بسیار کاهش یافته است
۲. نمره توصیفی درس دیکته امیر علی خوب شده است که البته با اختصاص زمان و تمرین بیشتر یقیناً به نتایج بهتری دست خواهیم یافت

۳. اشتباهات املایی که مربوط به توالی دیداری و حافظه دیداری او بود، بسیار کم شده است. مدیر و دیگر همکاران از پیشرفتش بسیار راضی هستند.

۴. خود دانش آموز و خانواده اش بسیار خوشحال هستند.

۵. انگیزه او برای درس خواندن و رسیدن به مراحل بالاتر تحصیلی به صورت چشمگیری افزایش یافته است.

با مشاهده پیشرفت دانش آموز و تأیید تمامی همکاران مدیر، والدین و خود دانش آموز از این پیشرفت و تغییر در او بسیار راضی هستند. در این جا، جا دارد از تمامی عزیزان که در طول این مدت خالصانه و دلسوزانه در راه آموزش امیرعلی و برطرف کردن مشکلات درسی او تلاش کرده اند تشکر و سپاس فراوان داشته باشم. پدر و مادر دلسوز و صبور امیرعلی که در تمام این مدت از هرگونه همکاری و تلاشی دریغ نکردند.

نتیجه گیری

نوشتن، مرحله‌ی نهایی و متکاملی است که بر شنیدن، گفتن و خواندن استوار می‌گردد. چاره‌اندیشی برای حل مشکلات دانش‌آموزان در این حوزه امری بدیهی و ضروری است. معلم بایستی با کمک ابزار دقیق علمی و روان‌شناسی پای به این مرحله بگذارد. روش‌های قدیمی از جمله: تکرار و تمرین خسته‌کننده و رونویسی‌های بی‌هدف، ناکارآمدی خود را در این زمینه به اثبات رسانده‌اند. این‌گونه راه‌حل‌ها نه تنها مشکلی را از دانش‌آموزان برطرف نمی‌سازد؛ بلکه نوعی ملال و دل‌زدگی را نیز پدید می‌آورد (جعفریان، ۱۳۸۶). در این فعالیت نیز سعی کردم، روش‌های نوینی را که برای حل مشکلات املا استفاده میشود، به کار بندم. مثل تقویت حافظه دیداری و توالی دیداری، بازی و... که در پایان کار نیز اثر بخشی خود را در بهبود عملکرد زهرا نشان دادند.

پیشنهادهات

- همکاران محترم قبل از هر اقدامی علت مشکل را پیدا کنند و بعد با ارتباط صمیمانه ی خود با شاگردان مشکل را برطرف نمایند.

- تشکیل جلسات آموزش خانواده هر ماه یکبار. زیرا خانواده نقش اساسی را در آموزش و تربیت فرزندان ایفا می‌کند و هر چه رابطه و تعامل بین خانواده و مدرسه یعنی والدین دانش‌آموزان با معلم بیشتر باشد مطمئناً این تاثیرگذاری بیشتر است.

- از دادن تکالیف بی هدف در منزل بپرهیزند.

- از آن جایی که آگاهی از پیشرفت در ایجاد انگیزه تاثیر بسیار دارد، پس نیاز است که دانش آموز را از پیشرفتش آگاه کرده و نقاط قوتش را برجسته نمایند.

منابع

- اسکندری، شهلا عماد روشن قیاس و اعظم جوانمرد، (۱۳۹۴)، «درمان اختلالات املانویسی در دانش آموزان پایه سوم ابتدایی»، تهران، همایش بین المللی روان شناسی و فرهنگ زندگی.
- آقا بابایی، سارا؛ ملک پور، مختار و عابدی، احمد (۱۳۹۰) مقایسه ی کنشهای اجرایی در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری املای عمل کرد در آزمون عصب - روان شناختی نیسی، مجله ی روان شناسی بالینی، ۳ (۴) ۳۵-۴۰.
- انجمن روان پزشکی آمریکا (۲۰۰۰). متن تجدید نظر شده ی راهنمای تشخیص و آماری اختلال های روانی. ترجمه ی هامایاک آوادیس یانس و محمد رضا نیکخو. (۱۳۸۸). تهران: انتشارات سخن.
- زندى، بهمن؛ نعمت زاده، شهین، سمایی مهدی و نبی، فر شیدا. (۱۳۸۵). بررسی و توصیف خطاهای املایی دانش آموزان پایه ی دوم دبستان پژوهش در حیطه ی کودکان استثنایی، ۶ (۲)، ۶۶-۶۳.
- تبریزی، مصطفی (۱۳۸۴)، درمان اختلالات دیکته نویسی؛ تهران: انتشارات فراروان، چاپ دهم.
- نراقی، مریم و نادری، عزت الله (۱۳۹۴)، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، سال سوم، زمستان ۱۳۹۴، شماره ۱۱.
- کاپلان هارولد و سادوک بنیامین (۱۹۹۱). خلاصه ی روان پزشکی، ترجمه نصر الله پور افکاری (۱۳۷۲). تبریز: ذوقی.
- کریمی، بهروز و عزیززاده، حمید (۱۳۹۲). تدوین برنامه و مقایسه ی اثر بخشی سه شیوهی آموزش مستقیم، آگاهی واجشناختی و ترکیبی بر درک مطلب خواندن دانشآموزان دبستانی دارای اختلال خواندن دوره ۳، شماره ۱، صفحه ۶۰-۷۸.
- کریمی، یوسف (۱۳۸۹) اختلالهای یادگیری تهران: انتشارات ساوالان
- عمادی، سید رسول، آذر محقق، (۱۳۹۴)، «بررسی تاثیر نرم افزارهای آموزشی دیکته در رفع اختلال دیکته نویسی دانش آموزان در مراکز درمان اختلال یادگیری»، مجله مطالعات ناتوانی شماره ۵، صص ۱۵۲ - ۱۵۹
- مردادی، رضا ... [و دیگران] (۱۳۸۷)، فرهنگ واژه ها و اصطلاحات در تربیت؛ اصفهان: نشر آموخته، چاپ اول.
- حمید جعفریان، یسار (۱۳۸۶) سفید، خاکستری، سیاه در زنگ املاء؛ مجله ی آموزش ابتدایی ۴، ماه دی، شماره مسلسل ۸۹، ص ۱۹.
- سیف نراقی مریم، و نادری، عزت ا...، (۱۳۸۴). نارسایی های ویژه در یادگیری. تهران: انتشارات مکیال: چاپ سوم.
- خانزاده، علی (۱۳۷). بررسی تمرین های روانشناختی -تربیتی در کاهش بعضی اختلالات نوشتاری کودکان عقب مانده ذهنی آموزش پذیر، مجله روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران. سال اول شماره ۱
- نجفی، سهراب؛ سراجی، فرهاد؛ شیر، کبری، (۱۳۹۶). استفاده از اقدام پژوهی برای تقویت یادگیری: مطالعه فرآیند پیشرفت تحصیلی در دروس املا و انشا
- سلیمانی شیلو، ناهید، میر محمود میرنسب، (۱۳۹۷) مروری بر روشهای درمان اختلال یادگیری خاص دیکته نویسی در پژوهشهای آزمایشی داخلی، مجله پیشرفت های نوین در علوم رفتاری، دوره ۳، شماره ۱۸.
- حیاتی، زهرا لادن، سلیمی (۱۳۹۷)، «تاثیر تقویت حافظه دیداری بر کاهش شدت اختلالات یادگیری نوشتاری در دانش آموزان ابتدایی ششمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روان شناسی، آسیبهای اجتماعی و فرهنگی، ایران، تهران انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- سواری، کریم (۱۳۸۷)، «بررسی اختلال املا و روشهای درمان آن»، مجله تعلیم و تربیت استثنایی، دوره اول ۱، شماره ۷۹.

طالبی، بهنام آذر سرقینی (۱۳۹۴)، «رفع اختلالات دیکته نویسی دانش آموز و علاقه مند کردن وی به درس، تهران»، اولین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روان شناسی، جامعه شناسی و علوم فرهنگی و اجتماعی

Sayeski, K. L. (2011). Effective spelling Instruction for student with Learning Disabilities. *Intervention in School and Clinic*, 47(2), 75-81

Figuerooa, Richard. A and Newsome. Patrice (2006). The Diagnosis of LD in English Learners. *Journal of Learning Disabilities*. 39 (3): 206-209

Template for English Abstract

First Author Authorfatemehdadras1

Master's student in educational psychology

1-1-

Abstract - ۲-۱

Writing is a set of skills, each of which is part of brain activity. This collection includes visual, auditory and movement collections, information processing. The formation stage of the writing process requires the use of brain coordination. A large number of students from parents and teachers are faced with all kinds of students' dictation disorders that these writing disorders cause the lack of writing skills that many students lose from studying in the first year of school or in the years Then they become an obstacle to reading. Other courses are also available.

The research design is descriptive and action research type. The methods of observation, note-taking and conversation have been used to collect information. This project was prepared with the aim of investigating and treating the spelling disorder of a fourth grade student named Amir Ali in the academic year of 1401-1400 in Nadra Asghari Primary School, one district of Ardabil. Finding effective methods to improve the spelling disorder and implementing it by the teacher and the participation and cooperation of 3 experienced teachers as well as the student's parents were done, and in the end, the spelling condition of the said student improved and significant progress was observed

Keywords: Writing disorder, fourth grade, teacher, spelling, memory enhancement - ۳-۱

- ۱-۴